

BUXGALTERIYA HISOBIDA IJARAGA OLINGAN ASOSIY VOSITALARNING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATI TAHLILI

Tursunova Shahnoza Farxod qizi

Toshkent amaliy fanlar universiteti “Tarmoqlar iqtisodiyoti
va buxgalteriyasi” kafedrası o‘qituvchi
shaxnozatursunova1993@gmail.com

Artikova Sevara Solixjon Qizi

Iqtisodiyot Fakulteti Iqtisodiyot yo‘nalishi 4 kurs
ECOWK22-02 guruh talabasi
artikovasevara140@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14903851>

Annotatsiya: Yurtimizda iqtisodiy o‘shish sharoitida ijara munosabatlari keng rivojlanmoqda. Chunki kichik korxonalar asosiy vositalarni sotib olishiga moliyaviy holati to‘g‘ri kelmaydi va boshqa korxonalar o‘zlarining foydalanayotgan aktivlarini ijaraga berishdan manfaatdor. Ushbu maqolada ijara hisobini yuritilishi va uning o‘ziga xos xususiyatlari, afzalliklari ochib berilgan.

Kalit so‘zlar: Buxgalteriya hisobi, ijara, ijara shartnomasi, lizing, ijaradan ushlanadigan daromad solig‘i.

Kirish

Iqtisodiyotning modernizatsiyalash sharoitida korxonalarning rivojlanishiga katta e‘tibor berishi hamda xususiy tadbirkorlikka keng yo‘l ochib berishimiz lozim. Davlat iqtisodiyotining rivojlanishi uchun quyi bo‘g‘in hisoblangan korxonalar iqtisodiyotini ko‘tarish, ularni barqaror va manfaatli ishlashini ta‘minlash darkor. Shunday ekan korxona daromadlarini xarajatlarga qaraganda oshirib foyda ko‘rsatgichini ijobiy natijaga olib chiqishimiz zarur. Bunga bir qancha omillar ta‘sir qiladi. Shulardan biri, korxonalarning asosiy vositalari hisoblanadi.

Korxonalarning asosiy vositalari yangi, zamon talabiga javob beradigan bo‘lsa, tabiiyki ushbu korxonaning ishlab chiqarish unumdorligi va mehnat faoliyati yaxshilanadi hamda bozorni sifatli mahsulot bilan ta‘minlash ko‘rsatgichi oshadi. Bu esa eksport faoliyatini ham rivojlanishiga turtki bo‘ladi. Albatta, buning uchun biz har yili asosiy vositalarni yangilay olmaymiz yoki hozirgi kunda texnika shu qadar rivojlanmoqdaki, kechagi texnika yutuqlari bilan bugungi erishilayotgan texnika borasidagi yutuqlarni solishtirib bo‘lmaydi. Bizning raqobatchi korxonalarimiz zamonaviy texnikalari tufayli bizni bozordan siqib chiqarishi mumkin. Chunki texnika mahsulot sifati va hajmida juda muhim hisoblanadi.

Materiallarni olish texnologiyasi va tadqiqot usuli

Iqtisodiyotdagi xo‘jalik yurituvchi subyektlar, jumladan, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik egalari har doim ham kredit olish imkoniyatiga ega bo‘lavermaydi. Shu sababli, noan‘anaviy moliyaviy vositalar ijarasining bir turi bo‘lgan lizing xizmatiga ehtiyoj paydo bo‘ldi. Ushbu xizmat turi ham mijozlar, ham tijorat banklari uchun birmuncha ma‘qul bo‘lganligi sababli, rivojlana boshladi. Bunday operatsiyalarning rivojlanishi tufayli xo‘jalik yurituvchi subyektlarda amalga oshirilayotgan ijara muomalalari hisobini yanada takomillashtirish zaruriyati paydo bo‘ldi. Hozirgi kunda ijara ko‘pgina davlatlarning korxonalarning investitsion siyosatining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Ijara operatsiyalari bilan to‘yinganlik va keng yoyilganligi mamlakatning iqtisodiyotini rivojlanganligi ko‘rsatuvchi o‘ziga xos ko‘rsatkich hisoblanadi. Ishlab chiqarish quvvatlarini zamonaviy va samarali mashinalar, asbobuskunalar bilan almashtirish muhim vazifalardan biridir. Dunyoda ushbu masalalarni yechishda zamonaviy va yuqori samarali texnika va texnologiyalarni moliyaviy ijara shartnomasi bo‘yicha xarid qilish muhim rol o‘ynaydi. O‘z navbatida, ijara munosabatlarining ishonchli buxgalteriya hisobi korxonalar tomonidan ijara obyektlaridan foydalanish natijalarini obyektiv aks ettirish imkoniyatlarini yaratib beradi.

Eksperimental natijalar va ularning muhokamasi

Ushbu maqola doirasida buxgalteriya hisobi va tashkilotlarning moliyaviy hisobotlarida asosiy vositalar ijarasi hisobini tashkil qilish va yuritish nazariy tadqiqotlari, ekspert bahosh va axborotni qayta ishlash usullari, ma‘lumotlarni oshkor qilishda yondashuvlar tizimlashtirildi.

Ijara munosabatlari ishlab chiqarishning muhim omillaridan biridir. Bir tomondan, mehnat va kapital birgalikda ijara subyektlarining qatnashishida byudjetni shakllantiradi. Bundan, o‘z navbatida, jamoaning

ijtimoiy-iqtisodiy muammolari yechiladi, ikkinchi tomondan, takror ishlab chiqarishni rivojlantirish va bozorni zaruriy mahsulot bilan ta'minlashga imkon bo'ladi. Bunday vaziyatda har ikkala tomon ijaraga beruvchiva ijaraga oluvchi ham ijobiy natija ya'ni daromad olishlari kerak. Ijaraga aktivlarni olishimizda ularni sinchiklab o'rganishimiz lozim. Tomonlar o'rtasida yuzaga keladigan har qanday muammoli vaziyatlar shartnomada aniq tafsilotlar bilan berilishi kerak.

Xulosa

Hozirda asosiy vositalarni ijaraga olishning lizing usuli yurtimizda keng tarqalmoqda. Bu nafaqat ijara oluvchiga balki, ijaraga beruvchiga ham yaxshi bo'ldi. Ikkiala tomon “Lizing shartnoma”sini tuzadi va shu asosida ijaraga oluvchi tomon ma'lum vaqtdan keyin ushbu aktivni mustaqil egasiga aylanadi. Ijaraga beruvchi ham har oy davomida moddiy naf oladi. Bunday holatda ijarag beruvchining xarajatlarini quyidagi tenglik bilan izohlashimiz mumkun.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Akbarova Z. Mehnat statistikasi. O'quv qo'llanma. – T.: TDIU, 2014.;
2. Ekonometrika: Uchebnik. /Pod red. I.I.Yeliseyevoy. – M.: Finansy i statistika, 2003. – 51-53 s.:
3. Abdukarimov B.A. va boshqalar. Korxona iqtisodiyoti. Darslik. 2-nashri. –T.: Fan va texnologiya, 2013.